

VALSTYBINIS PSICHIKOS SVEIKATOS CENTRAS

Lietuvos Respublikos Seimo
Savižudybių prevencijos komisijos pirmininkui
Gerb. Mykolui Majauskui

2016-12-07
I

Nr. 20V-311
Nr.

Kopija
Lietuvos Respublikos
Sveikatos apsaugos ministro patarėjui
Prof. Arūnui Germanavičiui

DĖL SAVIŽUDYBIŲ RIZIKOS ATPAŽINIMO IR EMOCINĖS PARAMOS SUTEIKIMO ESANT SAVIŽUDYBĖS KRIZEI PROGRAMŲ „VARTININKAMS“

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo Savižudybių prevencijos komisijos 2016 m. gruodžio 6 d. pateiktu raštu Nr. S-2016–7719, teikiame informaciją dėl galimo sveikatos apsaugos specialistų, socialinių darbuotojų, mokytojų, specialiųjų tarnybų pareigūnų, dvasininkų ir kitų tikslinių gyventojų grupių mokymų, kurie didintų gebėjimus atpažinti savižudybės riziką ir tinkamai į ją reaguoti.

Vieningos savižudybių rizikos atpažinimo ir emocinės paramos suteikimo esant savižudybės krizei programos „vartininkams“ Europos Sąjungos valstybėse nėra. Įprastai Europos Sąjungos valstybės narės programas rengia savarankiškai arba diegia kitose šalyse parengtas ir mokslo įrodymais pagrįstas programas. Europoje ir pasaulyje labiausiai paplitusios trys savižudybių rizikos atpažinimo ir emocinės paramos suteikimo esant savižudybės krizei programos „vartininkams“, su kuriomis yra susipažinę ir Valstybinio psichikos sveikatos centro Savižudybių prevencijos biuro specialistai:

- *SafeTalk* – 4 val. trukmės mokymai, skirti atpažinti savižudybės riziką ir nukreipti asmenį su suicidine rizika specialisto pagalbai.
- *ASIST* – tai 2 dienų (16 val.) kursai, kurių metu visi suaugę asmenys mokomi atpažinti savižudybės riziką ir atlikti intervenciją, kuri gali sumažinti savižudybės riziką „čia ir dabar“.
- *Mental Health First Aid (Pirmoji pagalba psichikos sveikatai)* - 8 valandų kursai, kurių metu išmokstama atpažinti, suprasti ir reaguoti į psichikos ar psichoaktyvių medžiagų vartojimo sutrikimų ženklus.

Mental Health First Aid programa Lietuvoje šiuo metu nėra teikiama.

SafeTalk ir *ASIST* programos nacionaliniu lygiu vykdomos Airijoje, Škotijoje, Norvegijoje, JAV, Kanadoje, Australijoje. 2016 m. šios dvi programos buvo išverstos į lietuvių kalbą ir adaptuotos šalies kultūrinei aplinkai. Programos adaptavimo darbus ir jos diegimą, Vilniaus miesto savivaldybės pavedimu, koordinuoja Vilniaus miesto visuomenės sveikatos biuras. Šiuo metu mūsų šalyje iš viso yra apmokyti ir sertifikuoti 10 *SafeTalk* bei 6 *ASIST* programos mokytojai.

Valstybinio psichikos sveikatos centro Savižudybių prevencijos biuras 2016 metais atliko savižudybių rizikos atpažinimo ir emocinės paramos suteikimo esant savižudybės krizei programos „vartininkams“ poreikio vertinimą 15 Lietuvos savivaldybių, kuriose 2010–2014 m. registruotas didžiausias savižudybių rodiklis (savižudybių skaičius didesnis nei 50 atvejų 100 tūkst. gyventojų). Atsižvelgę į savivaldybėse dirbančių specialistų funkcijas bendruomenėje apskaičiavome, kokia dalis specialistų turėtų būti apmokyta pagal *SafeTalk* ir *ASIST* tipo programą.

Savivaldybė	Savižudybių rodiklis 100 tūkst. gyventojų*	Reikia apmokyti (asmenų skaičius)	Iš jų ASIST	Iš jų Safe talk
Rietavo	56,54	130	69	61
Kelmės r.	59,11	506	113	393
Lazdijų r.	55,75	773	128	645
Šakių r.	52,27	917	183	734
Ignalinos r.	50,51	489	179	310
Joniškio r.	58,40	629	201	428
Varėnos r.	81,61	632	129	503
Neringos	60,07	157	62	95
Pasvalio r.	54,36	858	275	583
Molėtų r.	55,45	317	157	160
Prienų	52,58	852	309	543
Kupiškio r.	60,89	227	106	121
Pakruojo r.	57,55	202	68	134
Šilalės r.	54,83	181	81	100
Zarasų r.	73,73	38	29	9
Iš viso		7062	2090	4972

* - 2010–2014 metų vidurkis.

SafeTalk ir *ASIST* tipo programas tikslinga diegti visoje Lietuvos teritorijoje. Esant ribotiems finansiniams ištekliams, siūlome prioritetą teikti mažoms savivaldybėms, kuriose registruojamas didžiausias savižudybių skaičius.

Direktorė

Ona Davidonienė